

Korošec.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo »Korošec« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petletno vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Posamezne številke
stanejo 10 vln.

Štev. 13.

V Celovcu, v petek, dne 14. februarja 1908.

Leto I.

Naše kmetijsko vprašanje.

I.

Prišli smo v dobo, ko se je začelo resno premišljevanje o kmetiskem položaju sploh. Vedno večji dolgovi ženejo enega posestnika za drugim z njegovega posestva. Radi zadolžitve se vedno manjša število samostojnih in neodvisnih kmetov; pač pa raste moč in kapital v roki posameznika, tako da kmetijstvo vidno hira in silno hitro pada. Pomanjkanje je v nekaterih krajih čimdalje večje in izseljevanje v tujino se množi. To dejstvo, ki se ne more več tajiti, nas prisili, da resno mislimo, kako pomagati našemu kmetu in ga zopet postaviti na trdne noge.

Če se zamislimo v to vprašanje, vidimo, da leži krivda mnogokrat v našem kmetijstvu samem. Poglejmo le gospodarjenje našega kmeta natančneje! Videli bomo, da v nekaterih krajih njegovo obdelovanje polja, njegova živinoreja kakor tudi njegovo splošno gospodarstvo ne napreduje tako, kakor v nekaterih drugih deželah. Naš kmet gospodari skoraj ravno tako, kakor pred tridesetimi leti, kajti ni se mu povedalo, da mora napredovati tudi kmetijstvo, ako se hoče vzdržati. Veliko zakladov leži danes še zakopanih in zakritih očem našega kmeta, katere bo kot umen gospodar odkril. Mi vidimo, da našemu kmetiskemu stanu manjka zadosnestanovske izobrazbe, ki edina je v stanu, dvigniti ga iz sedanjega obupnega položaja. Vse državne in deželne podpore mu še ne morejo dovolj pomagati, ako jih ne zna uporabiti in izkoriščati. Napredka je treba na vseh koncih in krajih, da naše ljudstvo ne bo prisiljeno zapuščati domače kraje, in iskati si kruha v tovarnah, v mestu ali v tujini.

Naš kmet potrebuje torej višje stanovske izobrazbe, v dosego svojih ciljev tesneje združitve in krepke državne podpore.

Poglejmo na Češko! Kmetijstvo je tu na višku svojega razcvita, in zakaj? Preje kot mi so izpredvideli Čehi, da zamore le razvita gospodarska moč kljubovati tujemu navalu, da more le narod, ki je izobražen, ki je gospodarsko razvit in samostojen, z zavestjo gledati v bodočnost, da pa gospodarsko slab in odvisen narod propada. Ne bilo bi se nam treba bati Nemcev in naše meje se ne bi tako hitro ožile, ako bi zamogli nemški premoči, nemškemu kapitalu postaviti nasproti trdnega in razumnega slovenskega kmeta. Izobražen narod bo izpredvidel zahrbtno nakane svojega nasprotnika in le tedaj bo zamogel z vspehom odbijati njegove napade, ako ne bo od njega odvisen. To pa je mogoče le tedaj, ako bo gospodarsko razvit in silen.

Reforma sedanjega kmetiskega položaja ni le vprašanje kmetijstva samega, ampak celega naroda.

Da si izboljšamo položaj, nam je neobhodno potreba kmetijskih, gospodarskih in gospodinjskih šol, zadrugin društev, kojih namen je, podpirati kmetijstvo.

Dobro so spoznali Čehi to potrebo in davno že imajo svojo gospodarsko visoko šolo, gospodarsko akademijo, višjo gozdarsko šolo, tri srednje gospodarske šole in vsako leto okoli 45 gospodarskih kurzov.

V gospodarskih šolah se vzgajajo kmetiski sinovi. Učna osnova teh šol obsega najpotrebnejše nauke, katerih je neobhodno potreba pri umnem gospodarstvu pri današnjih

razmerah. Tu se poučuje v vseh strokah, ki se tičejo obdelovanja zemlje in živinoreje. Obiskovalci takih šol se priučijo deloma tudi živinozdravništvu in dobijo glavne pojme tudi v pravniških zadevah. Pri vseh predmetih se gleda na praktično gospodarsko potrebo. V takih šolah se poučuje tudi nekaj kolarske, sedlarske in košarske obrti. In tudi to je jako potrebno.

Stalnim kmetijskim šolam se morajo pridružiti zimski gospodarski tečajji (kurzi), ki naj bi bili v vsakem večjem kraju. Taki tečajji, katerih je bilo na Češkem l. 1906 okoli 45, so jako pripravi, ker je tako omogočena izobrazba tudi vsem manj premožnim kmetiskim sinovom, tembolj, ker se vrše v zimskem času, ko je več časa. Predmeti tacihi zimskih tečajev so isti kot na kmetijskih šolah.

Poleg kmetijskih šol in zimskih gospodarskih tečajev, ki trajajo navadno pet mesecev, od novembra po marca, so zelo važni tudi tečajji, ki trajajo krajšo dobo, navadno 5—10 dni in se v njih izobrazujejo kmetiski sinovi v posameznih strokah kmetijstva. Taki tečajji so n. pr. mlekarški tečajji, tečajji za pridelovanje krme, o reji in uporabi domačih živali, čebelarški tečajji in drugi.

V teh predpogojih izobrazbe našega kmetiskega stanu je položen temelj k izboljšanju položaja in napredka kmetijstva. Vemo, kje je treba pomoči, vemo, da se naše jezikovne meje od dne do dne vedno bolj stiskajo in ožijo, tem bolj resno se je torej potreba lotiti dela, kajti mnogo smo že zamudili.

Dalje sledi.

Ne zabite Ciril-Methodove družbe!

PODLISTEK.

Stari Ojec.

Spisal Ferdo Plemič.

Lanska pomlad ga je vzela, moža stare korenike. Zapihale so zopet tople sape preko gora ter mehko božale boječe brstje in mlado travo, a njega ni bilo več, da bi se tudi njemu vpletale v sive lase, kakor prejšnja leta. Njegovo razorano lice je zginito za vedno pod mater zemljo. Lanska pomlad ga je vzela, našega starega Ojca.

Ojec je bil kralj na svoji planini, ponosen, a prijazen, premeten, a molčeč, kakor vsi planinski gospodarji. Zima je že zdavnaj legla na njegovo glavo, a če bi ga videl, kako čvrsto je stopal iz vasi ob šumečem Gropiškem »grabnu«, dve uri hoda po strmi poti tja gor do svoje planine, ne bi mu prisodil let, ki jih je nosil na svojih krepkih ramah. Priprosta palica je bilo njegovo žezlo, usnjena torba s svojo vsebino njegov minister, zlato slovensko srce pa zaklad njegovega kraljestva. Obiskal sem nekoč starega Ojca tam gori v

njegovem kraljestvu. Planin je malo več po Koroškem in čedalje bolj pojemajo, zato se izplača, da si ogleda človek vsaj eno. Znal bo potem pripovedovati v poznejših časih svojim otrokom, če mu jih Bog da, svojim vnukom, če jih doseže, kako je nekoč tam gori za gozdovi na rajski planoti prebival krepak rod in čuden rod.

Da, tudi čuden.

Na planinah se dogaja marsikaj drugače, nego smo vajeni dolinci. In tako znam tudi znamenito in zanimivo dogodbo iz življenja starega Ojca, znam, kako se je Ojec v svojih mladih dneh ženil. Pravzaprav se ni nikdar ženil, ni nikdar snubil, a je bil oženjen.

To pa se je zgodilo takole.

Stari Ojec je bil pravzaprav doma na Kranjskem. Tam onstran visokih Karavank je pasel črede svojega očeta. Posebna zabava pa mu je bila, če so prišle preko prelaza Korošice, namenjene na božjo pot na Brezje ali na Bled. Te ženske z ruto na glavi in okroglim klobukom povrh, to je bilo nekaj zelo smešnega za mladega Ojca. Ne, si je mislil, take ženske ne bi rad imel.

A prišlo je drugače, nego si je mislil on.

Prišli so snubci s koroške strani, snubci resni možje v dolgih suknjah. In ustavili so se pri Ojčevem očetu. Ta je poklical svojega sina, in temu so dejali snubci prilično takole:

»V koroških planinah samuje deklet, hišo in črede ima, in lepa planina je njena dota. A dekletu ne koristi samo planina, črede in hiša, dekletu koristi tudi mož. Glej, ti si rojen v planinah, vaje si planine in najbolj pripraven bi bil za njo. Na ogled pridi.«

Tako so snubci, resni možje, zasnubili njega, našega starega Ojca.

In šel je Ojec tedaj na ogled in videl je, da je planina lepa in deklet lepo. In poročil je deklet, Korošico, z ruto in klobukom povrh, in postal je kralj na planini tam nad »Gropiškim grabnom«.

Lepa je ta pripoved, in pravilo mi jo je lepo deklet takrat, ko sem obiskal Ojčev planino. Sedel sem na nekem parobku ter zrl tja dol v dolino, kjer so se zbirale že večerne megle. Ona pa, Mojca, je stala poleg mene ter mi pravila povest o Ojcu, kakor jo je slišala praviti. Stala je poleg mene z vpognjeno glavo in visečima

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

Pašne in druge pravice v novejšem času.

Dalje.

Servitutni patent se ozira predvsem na gospodarske potrebe kmetove in zato ne pripušča, da bi se te pravice meničič tebičič naravnale ali odkupovale, kakor bi se to eni ali drugi stranki poljubilo.

Zato ta postava postavlja gotova načela, preko katerih ne sme iti niti komisija za reguliranje in odkup kmetskih bremen, niti interesirani, upravičeni kmet, niti graščak, ki je s temi kmetskimi služnostmi obremenjen.

Postava hoče pri tem varovati predvsem kmetske koristi, in bi se morala tudi v tem smislu razlagati in uporabljati. To se pa žalibog ni vedno zgodilo, toda o tem pozneje. Postava namreč določuje, da se sme odkupiti pravica samo v takem slučaju, ako to ni na škodo celega gospodarstva tistega, ki potrebuje tako pravico na tujem zemljišču za svoj gospodarski obstanek. To se pravi: Samo tedaj, ako kmet tudi brez te služnostne pravice lahko na svojem posestvu izhaja in gospodari, je dovoljeno, da odkupi graščak enkrat za vselej to pravico. Postavimo slučaj, da kmet, ako bi mu graščak odkupil pravico do stelje, paše ali lesa in drva, ne bi imel potem nikjer drugje iskati teh neobhodno potrebnih stvari za gospodarstvo, potem postava sploh ne dovoli takega odkupa. Tak odkup pa je tudi tedaj po postavi zabranjen, ako se stranke izrecno poravnajo na reguliranje.

Odkup in reguliranje teh pravic pa je izroččen, kakor že omenjeno, po tej postavi nadzorstvu in vodstvu cesarske oblasti, ki se je imenovala poprej „Komisija za reguliranje in odkup zemljiških bremen“ (Grundlastenablösungs- und -regulierungskommission).

Na ta način se je vsem kmetom brez razlike dala prvič priložnost, da na postaven način pridejo do končne uravnave svojih pravic na graščinskem svetu, med katerimi so ravno pašne pravice najvažnejše.

Vsakdo bi mislil, da bo kmetsko ljudstvo po tej izvrstni postavi res prišlo do poštene ureditve zemljiških razmer. In gotovo bi bilo do tega tudi že davno lahko prišlo, ako bi bile cesarske oblasti in tisti uradniki, ki so imeli po postavi pri regulaciji in odkupovanju pravic posredovati, vsikdar vestno vršili svojo dolžnost in obrnili postavu v prid tistih, katerim je bila namenjena, ne pa samo na korist graščakov.

Kako pa je že večkrat omenjena komisija delovala in kako je bila sestavljena, kakšen je bil njen delokrog?

O tem vprašanju bomo natančneje razpravljali v prihodnjem poglavju.

Omenjamo pa že tukaj, da je danes delovanje teh komisij v vseh avstrijskih kronovinah

rokama. Dve snegobeli, močni roki sta bili, ki sta moleli iz privihanih rokavcev, in lep obrazek gorske vile, čez katerega je bil še razprostrt dih nedolžnosti. Iz polnih bokov raslo je čvrsto telo, in mehki obrisi deviških prs so se bujno odrisovali na zamazani srajčki.

Pravila mi je Mojca Ojčevo povest in ko je skončala, se je že stemnilo. Tedaj pa sva šla za drugimi v hišo in sedla za mizo in za skledo z mlekom zalite zabeljene „mešte“.

Spal sem dobro na planini kljub bolham. Na planini so namreč tudi bolhe. Te je stari Ojec prevzel pri poroki z drugim inventarjem vred, in kakor dober gospodar je skrbel, da se mu inventar nikjer ne skrči in zmanjša.

Drugo jutro sva se poslovila jaz in stari Ojec, on jo je mahnil s torbo na rami in palico v roki še dalje gor v gore, jaz v dolino.

„Pa še kaj pridite!“ mi je dejal mož na razpotju.

„Seveda, koj prihodnje leto, ko pridem spet v deželo.“

Vrnila se je pomlad, vrnil sem se jaz med gore, a starega Ojca ni bilo več. Zasnubila ga je bela žena.

ustavljeno, nazadnje na Koroškem. Po letu 1853. se je servitutni patent v toliko izpremenil, da se je glede tistih pravic, ki se niso pravočasno in še pozneje priglasile, oziroma provocirale, posredovanje teh komisij s posebnimi postavami ustavilo. V vseh kronovinah se je odkazalo razsojevanje o obstoju teh pravic sodiščem, reguliranje in odkup sodno ugotovljenih pravic pa prepustilo političnim oblastvom.

Za Koroško se je to zgodilo s postavo z dne 30. marca 1903.

Dalje sledi.

Dopisi.

Glinje. Veselica slov. čitalnice v Glinjah je bila precej dobro obiskana. Vstopnine se je nabralo 52 K; od te svote se je izdalo 9 K za vabila, Podljudeljskim igralcem, kateri so po sodbi udeležencev prav izvrstno igrali se je dalo po zahtevi 30 K, ter je ostalo še 12 K prebitka. Sodelovali so domači čitalnični tamburaši. Ljudstvo je bilo prav veselo ter se je zabavalo pozno v noč.

Švabek. (Kužne bolezni, davica in ošpice.) Šele mesec dni je, kar je grozila pri nas otroška morilka-davica. Zapadel jo kot draga žrtev 6leten fant, nekega drugega dečka je pa še v pravem času rešil smrti zdravnik s všpricanjem protistrupa v kri. — Sredi meseca januarja so se pa pojavile bolj nedolžne, a pa tem bolj nalezljive in v zimskem času radi prehlajenja tudi nevarne ošpice. Blizu 20 je samo šolskih otrok zbolelo, in se je moral šolski pouk za 9 dni prenehati, da se bolezen preveč ne zavleče in razširi. Doslej hvala Bogu še noben ni umrl na ošpicah, ker stariši pametno in skrbno ravna z bolnimi svojimi otroki.

Tudi v sosednji fari na Suhi razsajajo ošpice med mladino in tudi ondi je bila šola kakor pri nas zaprta.

Strojna. Južna stran Strojne je že zopet docela kopna. Veselo se pasejo ovce po zelenkastih travnikih in se veselijo, da jim ni treba cele dneve prebivati v temnih, zaduhlih hlevih. Kakor za človeka je tudi za žival zdravo, priti tudi pozimi na prosto, na svetlo solnce. — Pred kratkim se je tukaj poročil g. Blaž Sekalo, sin vrlęga kmeta Josipa Sekalo, p. d. Janež. Da bi bilo srečno!

Šmihel pri Pliberku. (Veselica.) Zadnje sredo, 5. februarja, bila je pri Likebu pustna veselica, kar so priredili domači lovci. Zbralo se je veliko ljudstva od blizu in daleč. Na tako veselico je pa tudi res vredno iti; ni samo to, da se vidijo okinčani prostori in da se mladina „zraja“, dandanes je mlademu človeku treba iti med ljudstvo (seveda med tako ljudstvo, ki se lepo obnaša), da se navadi lepega vedenja. Tu človek vidi, da ni kaj prijetnega, če more zlit glaz za glazem v grlo, ampak, da so na svetu še druga, za človeka bolj spodobna razveseljevanja. Seveda stane tako veselje par desetih. Ali če človek pridno dela in ne zapravlja po nepotrebnem, si pač brez skrbi privoščiči parkrat v letu kako kronico za kapljico vina in za lepo zabavo.

Med počitkom je bila šaljiva licitacija zajcev. Bilo je toliko licitatorov, da se je prodal eden za 20 kron. Zadnji je pa šel, ker je imel že porezane ušesa in rep, le za 6 kron.

Vso čast gospodu gostilničarju, ki je prostore tako okrasil, priskrbel dobro kapljico in naročil imenitne godce na lok (štrajh) iz Pliberka! Naše lovce pa prošimo že zdaj, da bi priredili tako veselico tudi prihodnje leto.

Sele. (Smrt.) V ponedeljek, 10. svečana, pokopali smo starega očeta Trkla, kateri je bolehal že od jeseni sem. Ogromna udeležba pokazala je, kako je bil rajnik priljubljen in spoštovan. Naj mu bo zemlja lahka!

Glinje. Naša dolžnost je, da hodimo v tiste gostilne, kjer dobimo „Korošca“. V naši občini se dobi naš „Korošec“ v tehle tabernah: pri Vahu v Medborovnici, pri Gingelcu na Trati, pri Dremlu in Toniju v Glinjah, pri Ravhu v Vesci in pri Čezinu na Loki. Povsod ga lahko beremo v go-

stilniški sobi. Nikjer se ni treba skriti ž njim v kuhinjo. Obiskujmo in podpirajmo torej le take gostilne, kjer najdemo somišljenike in prave prijatelje kmeta in delavca. „Korošec“ ima za kmeta in delavca vedno odkrito in odločno besedo. Zato ga vsem slovenskim kmetom in delavcem najtoplejše priporoča v pazljivo branje

mład puškar.

Strpna vas. Vsako jesen zapusti naše kraje večje število krepkih fantov, katere pokliče cesar k vojakom na tri leta. Marsikatera kmetija trpi pri tem veliko škode. Morda je bil rekrut edini sin, ki je bil zmožen pri hiši vsakega težkega in napornega dela — a cesar ga hoče k soldatom imeti in res se je moral posloviti. Kdo ga bo nadomestoval? Kmetskih delavcev sploh ni več lahko dobiti, domačini vsega dela ne premorejo in gospodarstvo trpi. Veselili smo se, ko smo slišali, da se bo vpeljala dveletna vojaška služba. In res so se pred kratkim že vršila na Dunaju posvetovanja. Vojna uprava se je izrekla za uvedbo dveletne vojaške službe in treba je samo še sporazumljenja z Ogrsko, da se ti sklepi uresničijo. Število rekrutov pa mora ostati po teh sklepih tudi zanaprej vsako leto isto kakor je bilo do sedaj. Zaraditega bodo morali nositi vojaško suktnjo tudi taki slabotni fantje, ki so bili sicer vojaščine prosti. Zdaj bodo torej nam revnim kmetom kratkomalo vse sinove pobrali, krepke in slabe. Seveda še to ni gotova stvar. Odvisno je od tega, kaj porečejo k temu v naši Avstriji merodajni Ogrji. Podjanski kmetje pa imamo menda spet le „trošt na prazen kōš“!

Borovlje. „Korošec“ se nam zmirom bolj dopade. Težko čakamo na soboto in z velikim veseljem prebiramo dopise iz naših krajev, posebno tiste iz Borovelj, kjer razkrivate hude krivice, ki se nam delajo. Mene pa posebno to veseli, da natisnete moje novice tako, kakor jih napiše na papir moja priprosta delavska roka. Jaz živim med Borovčiči, poznam naše ljudi dobro in vem, kje nas črevelj tišči. Navaden delavec sem in obiskoval sem tako šolo, kakor so pač pri nas. Ko sem stopil iz šole, nisem znal pisati ni brati svoje materine besede. Navadil sem se sam. V začetku je šlo bolj trdo, a zmirom je šlo boljše, tako da sem zdaj tudi jaz navaden delavec zmožen spisati za vaš list par britkih resnic o naših razmerah. Ne zamerite, če Vas radi tega „gospod“ iz Podljudelja malo ozmirja. On menda ni drugega navajen in menda tudi kaj drugega ne zna. Tukaj ga poznamo; marsikateri mu v obraz pravda, zato da se ga odkriža. Smejimo se mu pa vsi, pa tudi čez to, kar iz Podljudelja v „Mir“ piše o „Korošču“. Boljše bi seveda bilo, če bi kaj pametnega učil, pa pisal! Kar ni, pa ni!

Švabek. (Veselica z igro in petjem.) V nedeljo dne 9. t. m. sta se vršili v Luknarjevi gostilni igri „Sv. Cita“ in „Mutec“. Po predstavah so se pa razglašale lepe slovenske narodne pesmi, ki jih tukaj zelo pridno pojejo. Ljudstva je bilo od blizu in daleč, da se ga je kar trlo v prostorni sobani. To dejstvo pričuje, da so Slovenci povsem zdrav narod, ker radi poiščejo poštene in nedolžne veselice, pričuje pa tudi, da želi narod s svojim svetlim duhom pouka in naobrazbe. S tem kaže dovolj jasno, da vendar noče slediti tistim našim slovenskim politikom, ki želijo s skrajšanjem šolske dobe oškodovati tudi izobrazbo in napredek ljudstva.

Na Svečnice dan so igrali Švabečanje pri „Nemcu“ v Libeličah. Gledalcem se je igranje izvrstno dopadlo, bili so menda kar očarani od spretnosti švabeških igralcev. Neki gospod se je v imenu vseh v toplih besedah zahvalil za podani jim duševni užitek.

Dolane pri Borovljah. Če postane človek star, pač najrajši doma za pečjo sedi. Tudi jaz se tako ravnam. Tupatam pa vendar še zaidem v Borovlje. Ko sem zadnjič bil tam, pa sem nekaj videl in izvedel, kar Vam hočem povedati. Še pred enim letom je stal pod Tončkovim hribom lep, košat „ahnjad“. Zdaj ga pa ni več. Vprašal sem nekega gospoda v Borovljah, zakaj da so ga posekali, pa mi je dejal: „Ja veste, zato, ker so Slovenci enkrat, ko je prezident prišel v Borovlje,

na njem razobesili veliko slovensko „bandero“. Zasmel sem se seveda, ko sem slišal te besede; onega gospoda pa je bilo malo sram in, da se malo izmuzne, je dejal: „No, pravzaprav so ahnjad dali posekati le zavoljo tega, ker bodo napravili pri Tovčkovem križu električno lampo; če pa naj ta sveti na vse strani, mora vendar ahnjad stran.“ Jaz zdaj sicer ne vem, ali so ahnjad dali posekati radi slovenske bandere ali radi električne lampe; to pa je res, kakor sem slišal, da je gmajna že poleti dala posekati ahnjad, električne lampe pa še zdaj ni na Dobravi. Sicer pa Dobrovčanom prav iz srca rad privoščim eno električno lampo, kakor jih imajo v Borovljah že davno. Borovska občina pa mora, mislim, že zavoljo tega hitro napraviti električno lampo, ker bi sicer ljudje res mislili, da so ahnjad dali posekati le zavoljo slovenske bandere.

En Dolinčič.

Doberlavas. Velecenjeni gospod urednik! V zadnji številki „Korošca“ ste omenjali vljudnost uradov v Velikovcu. Prosim, pridite tudi k nam malo pogledat! Pridite v davkarijo, da se boste sami prepričali o vljudnosti našega gospoda davkarja. (Radi! Za pravice ljudstva je naš list zmiraj odprt. Opomba uredništva.)

Črna. Dne 8. februarja so priredile naše vrle Črnjanke v dvoranah gospe Geršakove predpustno veselico, katere čisti dobiček je bil namenjen za občinske reveže. Posebno zanimanje so vzbujale raznovrstne maskare, ki so si izbrale prav okusne kostime. Velik smeh je povzročila originalna ciganka, ki je uganjala jako dobre šale. Lepo je bilo videti, kako spretno je dobila odjemalcev prodajalka peciva in različnih malenkosti, ki je bila pravzaprav dušica cele zabave, za kar se gre gospodični N. M. vsa čast! Tudi vigredno dekle in kraljičina snežnica sta si zavoljo svoje zunanosti privabili mnogo snubačev. Kar se tiče majhnega mesarčka, moram reči, da se mu je jako dobro prilegala vloga pri prodajanju klobasic. Celo narodne noše so bile zastopane, tako n. pr. Kranjec's svojo staro nošo in Sokolica, zastopnica slovanskega telovadnega društva. Druga dekleta pa so imela razne tirolske obleke, ki so bile jako okusno narejene. Celo noč smo se prav lušno imeli, tako da se skoraj nismo mogli ločiti. Ker je bilo mnogo ljudi in mnogo dobička, je prišlo mnogo denarja skupaj za občinske reveže in gre za to posebna zahvala lepim Črnjankam.

Šmihel pri Pliberku. Ko je nam naložil deželni zbor davek na vino, pač ni vedel, kaj nam s tem napravi. Kaj hočemo dajati mi kmetje našim poslom za malo južino. Vsak posel zahteva sedaj pijačo. Kakor dolgo še ni bilo davka na vino, smo dajali poslom vino. A sedaj? Plačujemo naj poleg že itak dragega vina še ta oderuški davek? Kam pa pridemo? Kako pridejo ti nemško-nacijonalni gospodje poslanci do tega, da morajo ravno nam nalagati davek, če deželi denarja zmanjka? Naložite sto odstotkov davka in naklad na žganje, da ne bo toliko pretefov in natlačeno polnih bolnišnic, ječ, norišnic in nesrečnih rodbin, katere moramo spet mi vzdržavati! Nas podjunske kmete je to najbolj zadelo, ker je en del vino-roden kraj in ker mošta skoraj nič ne pridelamo. Kmetje, Podjuncani, vstanimo proti tej vnebovpjoči krivici in na tisoče naj nas pošlje svoje podpise na vlado, da bodo naši takozvani zastopniki ljudstva res enkrat videli želje in voljo ljudstva! Seveda, če bi „prajarji“ izdelovali vino, potem tega davka gotovo nikdar ne bilo! Na noge in branimo se!

Borovlje. V spomladi se bo ustanovila pri nas „Podružnica Ciril-Methodove družbe za Borovlje in okolico“. Pravila, katera je poslal pripravljalni odbor na slavno c. kr. deželno vlado v Celovcu, so že potrjena. Tudi lepo število udov se je že priglasilo, vendar še marsikoga pogrešamo, ki pa se bo do ustanovnega občnega zbora še priglasil, tako da bomo prav častno nastopili. Rodoljubi! Zavzemimo se za našo šolsko družbo z pravo narodno liubeznijo. Ona čuva in varuje našo milo slovensko mladino prav po materinsko. S tem, da zida šole, pomaga otrokom; kajti dobra šola je največje vrednosti.

Galicija. Dne 6. februarja smo pokopali po domače Klepača iz Enclevasi. Pokojnik je bil vselej vesel in je vselej prepeval ali pa zvižgal. Zaradi te lepe lastnosti je bil znan daleč okoli in vse ga je rado imelo. Če je bil „veseli Blažej“, kakor smo mu rekali, v gostilni, tedaj ni bilo prepira, tedaj smo le prepevali. Rajni zapusti ženo in več malih otročičev. Počivaj v miru, „veseli Blažej“!

Pliberk. Naš sodnik Anton Appelman je bil pred kratkim imenovan za svetnika deželne sodnije; vendar pa ostane še nadalje v Pliberku. Zato so mu dne 7. t. m. Pliberčani častitali in ga prosili, naj kakor dosedaj tudi v bodoče podpira občino Pliberk. Mi okoličani se tej prošnji pridružimo; posebno pa prosimo, naj se pri sodnji, h kateri pride mnogo ljudi, ki ne znajo nemško, vendar enkrat napravijo tudi slovenski napisi.

Grabštajn. Žrtev žganja. Dne 10. febr. se je napil hlapec Andrej Aštej žganja in šel pijan proti Žabji vasi. Od tam je šel pri progi železnice domov. Neki žandar ga je videl iti čisto blizu tira in mu večkrat klical, naj gre stran. Ali Aštej ni ubogal; kar pridrdra brzovlak in ga vrže v veliko silo na stran. Aštej je zadobil težke poškodbe in dvomi se, da bo ozdravel. Ne hodite ob železnični progi in — pustite žganje!

Dob pri Pliberku. Razveselila me je vest o zmagi pri občinskih volitvah v Globasnici, a to tem bolj, ker je to ena onih občin, ki slovensko uraduje. S ponosom sme globaška občina reči: „Častno se borimo za naš mili slovenski rod v podjunski dolini; a to, da smo zavedni Slovenci, hočemo pokazati tudi vladi s tem, da uradujemo v predragem materinem jeziku.“ Kako klaverno pa se pripravlja naša občina Blato k temu, da upelje slovenski uradni jezik. Zakaj se ne držite svojega sklepa pred leti, da mora novi župan upeljati slovenski uradni jezik. Seveda naša občina je že leta v slovenskih rokah in ker nima sploh nobenega nasprotnika, se je v narodnem oziru na marsikaj pozabilo. Poglejte občine kakor Globasnica, Sele nad Borovljami i. t. d. One stoje v vednem boju z nasprotniki; vendar znajo ceniti svoj materin jezik in kažejo vladi in nasprotnikom, kako lepa in mila jim je slovenska govorica. Ste li videli že kje kako nemško občino, ki bi slovensko uradovala? Nikjer ne, vsaka uraduje v svojem materinem jeziku. Od vlade ne boste imeli nobenih neprilik, ker sklicavati se Vam je treba samo na odluk državnega sodišča na Dunaju, ki potrjuje, da je Koroška dvojezična dežela in da smejo slovenske občine v slovenščini uradovati. Vzrok, ki se navaja od naših občinskih odbornikov, da naš sedanji tajnik ni zmožen slovenskega uradovanja, ne velja. Občina ga bo morala rediti tako ali tako, prej ali slej, ubraniti se ga itak ne more, ker je že dolgo let v naši službi. Ali ni mogoče napraviti z libuško občino v Pliberku skupno pisarno in nastaviti skupnega slovenskega tajnika? Gotovo bo tudi libuška občina, ki je v slovenskih rokah, rada sprejela od nas ta predlog in naša občina ne bo imela nič večjih stroškov, če dá tudi sedanjemu tajniku nekako pokojnino. Če bi pa ne bil mogoč skupni urad z libuško občino, ali ni naš župan sam zmožen slovenskega uradovanja? Mislim da. Potem imate še manjše stroške. Tudi tajnik iz sosednje bistrške občine je ponudil radovoljno svojo pomoč, pomagati našemu županu pri slovenskem uradovanju, za kar mu bodi že tukaj izrečena hvala. Na delo torej! Tudi pri nas se mora uveljaviti dotični sklep občinske seje pred kakima dvema letoma, da naj novi župan uvede slovenski uradni jezik. Pokažite, da Vaši sklepi ne bodo ostajali samo na papirju. Naprej za slovensko narodno stvar!

Narodni kmet.

Narodne zadeve.

„Mir“ — „Korošec“ in naši učitelji. Že parkrat smo omenili, da se čisto nič ne čudimo, ako učiteljstvo, ki služi med Slovenci, sčasoma

zgubi narodni čut. Posebno v zadnjih letih menda ni bilo slovenskega shoda, kjer bi se ne bilo zmerjalo čez šolo in učitelje. Po ravno tej poti je seveda hodil tudi „Mir“, ki za učitelje skoraj nikdar ni našel prijazne besede. Vedno jih je „Mirova gospoda“ zmerjala z liberalci, brezverci i. t. d. in jih delala odgovorne za slabe šolske razmere.

In vendar je vsak človek, kateremu ni klerikalizem čisto prevzel možganov, lahko uvidel, da je učiteljstvo samonasebi na slabih šolskih razmerah nedolžno. Slovenske občine, krajni šolski sveti so se leta in leta borili za jezikovnoboljšanje šol in kako malo se je še doseglo. Kaj pa naj stori učitelj, ki je v službi nam nasprotno deželne šolske oblasti in pod strogim nadzorstvom toliko in toliko „špicelnov“! Če se ga pa še vrhutega sovraži, napada in dolži, da je kriv neuspehov v šoli — ni čuda, če ni prijatelj take stranke in če tudi politično dela proti njej. Malo ljudi je tako popolnih, da ljubijo šibo, ki jih tepe! In vendar, vzlic tej nemili usodi, je mnogo učiteljev ostalo zvestih svojemu ljudstvu in svoji narodnosti. Pričakovali bi zdaj, da bodo „Mirovi“ politiki, ki se hvalijo kot najboljše Slovence, vsaj tem gospodom prizanesli! Kaj še! V zadnjem „Miru“ se je spravil na slovenske učitelje znani dopisnik iz Podljudelja, ki jih dolži, da skušajo „poliberaliti še trezno in narodno misleče koroško ljudstvo“. Tako torej! Komaj je par slovenskih učiteljev na Koroškem, že jih začnejo kamnati njih krvni bratje! Ne vidijo pri tem trnjevo pot slovenskega učitelja; zadosti jim je, da ni klerikalec, da ni slep privrženec „Mirove“ stranke! V tem postopanju se jasno vidi — da je tem ljudem prvo klerikalizem — narodnost pa jim je postranska stvar.

Gospod poslanec Grafenauer je dobil zlati križec.

Dobrodelno društvo „Drava“ v Beljaku ima svoj letni občni zbor dne 16. februarja 1908 ob 5. uri popoldne pri Pozliču na Brnci.

Slovenci, ne zabite družbe
SV. CIRILA IN METODA!

Šolske vesti.

Nova šola na Strojni. V jeseni lanskega leta se je ustanovila na Strojni nova šola-enorazrednica. Kako potrebna je bila, kaže to, da obiskuje to šolo čez petdeset otrok, ki bi drugače ostali brez vsakega pouka. Od bližnjih šol je oddaljena vsaka najmanj poldrugo uro. Za šolsko poslopje se je popravila stara mežnarja prav primerno. Da se je ta poprava tako hitro izvršila, za to ima največ zaslug načelnik ondotnega krajnega šolskega sveta g. Pšeničnik p. d. Požeg. 29. listopada je bila kolavdacija (ogledovanje) šolskega poslopja in prišla je komisija iz Velikovca, ki je hišo pripoznala za šolo pripravno. To je vse lepo, a nekaj ni lepo! Namreč to, da se naše c. kr. oblasti čisto nič ne ozirajo na želje in zahteve ljudstva! Mi kmetje smo že pri prvi komisiji zahtevali slovensko šolo. Udje tiste komisije in tudi rajni g. okrajni glavar Klebel nam je obljubil, da se bo naši želji po slovenski šoli ustreglo. Naš okrajni šolski svet je tudi v eni svojih sej sklenil, da mora biti šola slovenska in poslal tozadevni sklep c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Velikovec ter ga naprosil, da saj enkrat določi jezikovni značaj šole. Že nekaj mesecev je od tega in kakor se nam pravi, se radi učnega jezika še ničesar ni ukrenilo. Seveda je tudi nemogoče naročiti potrebnih knjig in učitelj mora menda poučevati — brez knjig. Ako bo pa učni uspeh ne-

popolen, bo seveda zopet učitelj kriv, ker c. kr. oblasti so zmiraj nedolžne; ali pa se bo od naših otrok trdilo, da so trde glave! O ne! Naši otroci imajo prav dobre glave — toda višje šolske oblasti se za nas premalo brigajo! In zato ne gre več dalje. Mi plačujemo davke, mi pošiljamo svoje sinove k vojakom, in zato ne trpimo, da bi se na naše opravičene zahteve ne oziralo. Slovenski pouk pa zahtevamo zato, da bi se naši otroci res kaj naučili in sčasoma znali oba jezika. Strojanji! Ne odnehajmo od svojih zahtev, držimo se trdno kakor dozdej in naše postavne in pravične želje se morajo spolniti. Za vsako zavlačevanje pa že zdaj delamo odgovorno c. kr. okrajno glavarstvo v Velikovcu!

Gospodarska vprašanja.

Tržne cene

v četrtek, dne 13. februarja 1908 v Celovcu.

		K r o n e
Pšenica	birn	13:60
Rž	"	13— do 13:40
Oves	"	5:60 do 6—
Koruza	"	9:60
Ajda	"	9—
Ječmen	"	9:60
Pšeno	škafec	3:80
Fizol	kila	20 do 24 vin.
Špeh	kila	1:52 " 1:60
Meso (svinjsko)	"	1:50 " 1:60
Krma (sladka)	100 kil	9— do 9:60
Krma (kisla)	100 "	7:20 " 7:60
Slama	100 "	5:40

Nekaj za bučelarje v zimskem času.

Akoravno bučelarji dobro vemo, da z slabimi plemenjaki ni veliko opraviti, vendar kaj radi prepihimo samo močne srde in pustimo na zimo mnogokrat prav slabe panje. Taki panji nam zamrjejo večkrat še pred pašo, ker nimajo dovolj strdi. Če si tudi ti pustil kak tak slab srd čez zimo, daj mu zdaj zagrete strdi v sod, čisto gor k muham. Ne bode mu več škodovalo; le to glej, da ga preveč ne vznemiriš. Škoda bi bilo, če bi ti poginil, ker skušnja uči, da so tudi slabi rodi včasih prav dobri. Strd mora biti čista, brez zalege. Če pa nimaš strdi, kupi rjavega sladkorja (sirupa), skuhaj ga (1 kilo sladkorja na 1 liter vode), posnemi dol peno, pusti, da se ohladi in daj take gostotekoče hrane kar naenkrat za pol litra v sod. Če pa nimaš rjavega sladkorja, je ravno tako dober beli, katerega rabimo za kavo i. t. d. Nekateri pravijo, da je tako skuhan sladkor še boljši kakor pa strd. Jaz tega ne vem, ali to pa vem, da jemo tudi ljudje radi kaj slabšega, če smo lačni in boljšega nimamo.

Nikakor pa ne smemo dajati zdaj bučelam strdene vode (močēja) ali pa redke sladkorjeve vode. To jim dajemo potem, konec marca, aprila, ko imajo še malo paše in ko se ni treba več bati premrzlega vremena. i.

Alkohol in sladkor.

„Če porabijo ljudje več sladkorja, tedaj zavžijejo tem manj žganja!“ tako so dokazali učenjaki. Ker je obče znano, kako škodljivo je žganje, če se ga zavživa v obilni in tudi v mali meri, zato bi človek mislil, da bode delala država na vso moč na to, da bo sladkor cenejši in da bodo toraj mogli ljudje zavživati namesto žganja druge sladke pijače. Druge države tudi res skrbijo za to, da bi dobilo ljudstvo po ceni sladkor. Pokazalo se je na primer, da so v Nemčiji zavžije dandanes še enkrat toliko sladkorja, kot se ga je zavžilo pred osmimi leti.

Naša vlada dela ravno nasproti. Pri nas je sladkor tako drag, da ga skoro ne bo mogoče več kupovati. Vendar vlada še nič ne stori in se

na vse načine brani znižati, davek, ki je naložen na sladkor. Da naši vladi ni za blagor ljudstva, pokazala je tudi s tem, da pripusti, da je sladkor, ki se pridela pri nas (na Češkem in Moravskem), v drugih državah, kakor na Angleškem in v Nemčiji, cenejši, kakor pri nas doma v Avstriji.

To je gotovo čudno! Bolj čudno pa je še, da se od učiteljstva in duhovščine zahteva, da bi delovali proti žganju. Ja seveda: naučno ministrstvo in finančno ministrstvo, to je vse kaj drugega. Eno je proti žganju, drugo pa za žganje. Če tudi ljudstvo trpi, da le kaj nese! Seveda najprej za kanone!

Za naše bučelarje.

Že večkrat smo pisali, da se naj tudi bučelarji združijo, če hočejo imeti več uspeha in dobička. Bučelereja je bila že od nekdaj posebno v slovenskih delih koroške dežele jako razvita. Ker se je pa moral vsak sam brigati za svoje bučele in zato, kje in kako naj proda strd, so imeli od naše dobre in znane strdi dobiček samo prekupovalci. Sedaj je postalo drugače. Deželna zveza bučelarjev je začela prav dobro delovati. Zasluge za to si je pridobil gospod nadučitelj Martinjak, ki je imel v zadnjem času po slovenskem Koroškem več poučljivih zborovanj, o katerih bomo še natančneje poročali. Prihodnjo nedeljo (dne 16. februarja) je shod bučelarjev pri Vogrinu v Galiciji, v nedeljo, dne 23. februarja, pa v Podgorjanah. Bučelarji, udeležite se pridno teh shodov, ki Vam bodo le v korist!

Svetovna politika.

Zunanja.

Portugalsko. Vse govori in piše o krvavih dogodkih v Lisabonu. Ne da se tajiti, da so se ti umori pripravljali že dolgo časa. Razne vlade umorjenega kralja so toliko zagrešile proti ljudstvu, da je že dolgo vrelo. Kraljevi svetovalci so to opazili in zapeljali kralja do novih nasilstev. Glavno krivdo pa ima neki Franco, kateremu je kralj v zadnjem času preveč zaupal in mu podelil vso oblast. Ta je hotel vladati samo z grozo in silo. Zapiral je zapored najodličnejše može, prepovedoval vsa zborovanja, ustavljal tiskanje časnikov in zapiral šole, med tem ko je siromaštvo ljudstva postalo vedno hujše. Ljudstvo je trpelo, kraljeva rodbina pa se je zabavala po Parizu. Kralj je bil do zadnjega prepričan, da se bo njegovemu rabeljnu Francu posrečilo zatreti vsako opozicijo, vsako nezadovoljnost. Svarili so ga in dobival je grozilna pisma, toda kralj se je smejal. Saj mu nihče ni povedal, kako trpi ljudstvo in tako sta postala ubogi kralj in prestolonaslednik žrtev revolucije. Novi kralj Manuel je takoj preklical vse nasilne naredbe diktatorja Franca. Ta pa je pobegnil v Genuo; kraljeva vdova sama ga je dolžila, da je on kriv te nesreče. Pri pogrebu, ki je bil veličasten, se ničesar slabega ni pripetilo, dasiravno je bilo na tisoče ljudstva. Vendar pa pišejo razni listi, da je ljudstvo sedaj po veliki večini republikansko, to se pravi, da hoče ljudovlado. Zato se še ne ve, če bo prišel sedaj mir v ubogo deželo.

Novi kralj je daroval veliko denarja vdovam in otrokom tistih, ki so bili pri umoru postreljeni. Sedaj se pravi, da to niso bili morilci, temveč, da so pravi morilci pobegnili.

Na Ruskem je bil general Stesel, poveljnik v Port-Arturju obsojen na smrt, radi tega, ker je mesto prehitro in brez potrebe izročil sovražnikom.

Raznoterosti.

Nove iznajdbe. V Zagrebu sta hrvata Fe-reocina in Merzep izumila čoln, ki se da zložiti. Narejen je iz močnega platna, prostora je v njem za osem oseb. Lepo zložen je tako lahak, da ga lahko nosi ena sama oseba. Čoln vzbuja splošno zanimanje, posebno v vojaških krogih. Čudimo

se da nihče še ni iznašel čolne iz papirja. Na Nemškem delajo že sode iz papirja in pravijo, da so ravno tako dobri kot leseni. Sicer pa še ni dolgo od tega, kar so v Borovljah na Koroškem delali palice iz papirja!

Z mesom mrličev se je preživel. V Yeclu na Španskem so opazili, da na pokopališču nekdo odkopava grobove. Oblasti so zastražile pokopališče in dognale, da neki Ortega izkopava mrličev in reže meso od kosti. Priznal je, da se je preživel z mesom mrličev. Sumijo, da je mrliško meso tudi prodajal. V njegovem stanovanju so namreč našli več loncev z osoljenim človeškim mesom. Pač samo še po imenu človek, sicer pa živina.

Bogat berač. V Parizu so prijeli 71 letnega starčka, ki je živel že od mladih nog od beračenja. Pri njem so dobili 10.000 K v papirju, hranilno knjižico na 1.600 in 800 K v zlatu. Mož je vse to priberačil in prihranil. Sam pravi, da je vse pridobil z napornim!! delom. To delo se menda še ni podražilo.

Sedem tednov živi zakopani. Dne 4. decembra je zasulo v državi Nevada v Sev. Ameriki tri delavce, Bailaya, Browna in Macdonalda in sicer tisoč čevljev pod zemljo v zlatem rudniku. Čez 7 tednov so prišli do njih in jih našli zdrave. Dajalo se jim je namreč po dolgi cevi hrano. V začetku so najbolj občutili mrz. Tudi zato se je našlo pomoč. Skozi cevi potisnili so jim dolge kose suknja in cvirn in šivanke. Zakopani so to hitro zastopili in šivali odeje kar se je dalo. Dobili so za zabavo celo karte v svojo podzemeljsko jamo. Razven tega pa toliko jedil, da so se prav hvalili, ko so prišli na svitlo. Vendar so pa bili jako slabi in upadli — solnca jim je manjkalo.

Čudno vreme. Grozna nevihta in burja je bila pretekli teden po Štajerskem. V Gradcu je iztrgala iz stolpa ene cerkve velika vrata in jih vrgla v eno prodajalno spodaj s tako silo, da je bilo vse drobno in je mnogo škode. K sreči ravno takrat ni bilo človeka blizu. Drugod je odneslo cele strehe. Na Nemškem tako močno sneži, da je ves promet (Verkehr) ustavljen. Pred par dnevi je na Dunaju pri suhem vremenu bliskalo in grmelo. Prahu je bilo po zraku, da se ni nikamor videlo. Kar naenkrat pa je začel padati sneg, dasiravno se nevihta ni polegla.

Kdo zna bolje lagati. V nekem kraju na Spodnjem Štajerskem so se razpisale za lovce, ki znajo najbolje lagati, tri nagrade. Nastopi prvi lovec pred zbranim občinstvom in pravi: „Enkrat grem na lov. Tik potoka zagledam jelena in ustrelim. Kroglja je zadela v rogove in je odletela v potok ter prestrelila postrvo. Jelen se strela ustraši in skoči v potok, pri tem pa ubode ono postrv na rog in skoči spet na breg. Od samega veselja spustim puško in zakličem: „dve divjačini na en strel“, a med tem je priteknel zajec meni med nogami skozi in oba, zajec in jelen s postrvo, sta jo popihala.“ Vse se je smejalo in mislili, so ta dobi prvo nagrado. — Nato stopi drugi lovec ter pravi: enkrat zapazim na lovu lisico, ki je vedno gledala kvišku v zrak. Pogledam gori in vidim orla, ki se je spuščal doli na lisico. Sedaj nisem vedel, katerega naj ustrelim. Naenkrat se spusti orel in popade lisico ter se začne dvigati kvišku. Sedaj ustrelim; a čudo, orel je padel, lisica pa je letela po zraku naprej.“ Tudi temu je sledil grozen smeh. Na to vstane tretji lovec in pravi: „Nisem prijatelj dolgih besedi; za to Vam prvem na kratko to-le: Poznal sem lovca, ki ni nikoli lagal.“ Tretji lovec je dobil prvo nagrado.

Listnica uredništva.

Raznim gospodom dopisnikom! Zaradi zadnjega podljubelskega dopisa v „Miru“ smo dobili od več strani jako osoljene dopise, ki se obračajo proti zmirjanju znanega „gospoda“. „Korošču“ „Mirovo“ zmerjanje ne more škodovati in zato za sedaj tudi vseh protispisov ne bomo objavili. Pride pa čas, ko bomo obračunali tudi s takimi „gospodi“!